

Høringsnotat

Innvandringsavdelingen
Dato: 25.03.2021
Høringsfrist: 25.06.2021
Snr. 21/1945

FORSLAG TIL ENDRINGER I UTLENDINGSLOVEN OG NY FORSKRIFT (STØNAD TIL BEBOERE I ASYLMOTTAK)

Innhold

1	Innledning.....	3
2	Bakgrunn	3
3	Dagens ordning.....	4
3.1	Stønadsordningen	4
3.2	Basisbeløpet.....	4
3.3	Direkte refunderbare ytelser.....	5
3.4	Tilleggsytelser etter søknad.....	6
3.5	Forskudd på basisbeløpet	8
3.6	Beboere med inntekt og/eller formue	8
3.7	Etablering av nytt saksbehandlingssystem.....	9
4	Gjeldende rett	9
4.1	Dagens regulering av innkvarteringstilbudet til asylsøkere.....	9
4.2	Behandling av personopplysninger.....	10
4.3	Internasjonale forpliktelser	10
4.4	EUs mottaksdirektiv	11
4.5	Behovet for å regulere stønadsordningen	12
5	Forslag til endringer i utlendingsloven	13
6	Forslag til ny forskrift.....	13
6.1	Regulering av retten til stønad til beboere i asylmottak	13
6.2	Formål	13
6.3	Hvem som har rett til stønad	14
6.4	Definisjoner.....	15
6.5	Stønadsreduksjon og opplysningsplikt	16
6.6	Beregningen av basisstønnen.....	17
6.7	Tilleggsstønad uten søknad	17

6.8	Tilleggsstønad etter søknad.....	18
6.9	Forskudd på basisstønad etter søknad.....	20
6.10	Husleie	20
6.11	Tilbakebetaling av stønad	21
6.12	Trekk i stønad.....	21
6.13	Vedtaksmyndighet og klageadgang.....	22
7	Økonomiske og administrative konsekvenser	23
8	Forslag til endringer i utlendingsloven og forslag til ny forskrift.....	24
8.1	Lov om endringer i utlendingsloven (stønad til beboere i asylmottak)....	24
8.2	Forslag til ny forskrift om stønad til beboere i asylmottak.....	24

1 Innledning

Justis- og beredskapsdepartementet foreslår med dette endringer i lov 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven). Forslaget innebærer at det i utlendingsloven § 95 lovfestes en adgang for Kongen til å gi nærmere bestemmelser i forskrift om stønad til beboere i asylmottak.

Departementet foreslår videre at de nærmere bestemmelsene om stønadsordningen gis i ny forskrift.

2 Bakgrunn

Statens plikt til å gi utlendinger som søker beskyttelse (asylsøkere) et tilbud om innkvartering fremgår av utlendingsloven § 95.

Justis- og beredskapsdepartementet har gitt en egen instruks til Utlendingsdirektoratet om innkvartering av asylsøkere (mottaksinstruksen).¹ Instruksen angir departementets samlede føringer til Utlendingsdirektoratet når det gjelder innkvarteringstilbudet til asylsøkere. Departementet har gjennom instruksen gitt Utlendingsdirektoratet ansvaret for innkvarteringstilbudet.

Innkvartering i asylmottak er et frivillig botilbud, men i praksis benytter de fleste asylsøkere seg av retten til innkvartering.

Siden innkvartering av asylsøkere ble et statlig ansvar i 1988, har beboere i asylmottak fått tilbud om ytelser til livsopphold som en del av innkvarteringstilbudet. Det er kun asylsøkere som benytter seg av retten til innkvartering, som får tilbud om ytelser til livsopphold.

Ordningen med ytelser til livsopphold til beboere i asylmottak er en stønad. Med stønad menes en overføring fra staten for å oppnå mål innenfor et politikkområde.² Stønadsordningen vedtas i de årlige budsjetter og bevilges i dag over kap. 490 post 70 *Økonomiske ytelser til beboere i asylmottak* i statsbudsjettet. Departementet fastsetter nivået på ytelsene årlig i tråd med bevilgningen i statsbudsjettet. For 2021 er det foreslått å bevilge om lag 50 mill. kr til dette formålet. I statsbudsjettet for inneværende år står det følgende om stønadsordningen:

«Løyvinga på posten skal dekke utgifter til stønadsordning om økonomiske ytingar til livsopphald for bebuarar i asylmottak som ikkje kan dekke dette sjølv, og andre nødvendige ytingar. Driftsoperatøren av asylmottaket betaler ut ytingar for bebuarar i asylmottak og får dei refunderte av UDI.»³

---

¹ Instruks GI-13/2017

² Bestemmelser om økonomistyring i staten, kapittel 7

³ Prop. 1 S (2020–2021), kap. 490 post 70 *Økonomiske ytelser til beboere i asylmottak*

3 Dagens ordning

3.1 Stønadsordningen

Departementet har gjennom mottaksinstruksen delegert ansvaret for å forvalte ordningen med stønad til beboere i asylmottak til Utlendingsdirektoratet.⁴

Stønadsordningen og de satsene departementet har fastsatt, er nærmere beskrevet i Utlendingsdirektoratets egne retningslinjer om stønadsordningen (pengereglementet).⁵ Pengereglementet er vedlagt driftsavtalen mellom Utlendingsdirektoratet og leverandøren av innkvarteringstjenester (driftsoperatøren) sammen med andre gjeldende kravspesifikasjoner. Driftsoperatøren er dermed kontraktsrettslig bundet av kravene i pengereglementet, på lik linje med driftsavtalen og de øvrige kravspesifikasjonene som vedlegges driftsavtalen.

Pengereglementet inneholder bestemmelser om både økonomiske ytelser og naturalytelser til asylsøkere under oppholdet i asylmottak. Pengereglementet inneholder også detaljerte retningslinjer om hvilke ytelser som gis, satsene for utbetaling, vilkår for bortfall og reduksjon av ytelser og bestemmelser om klageadgang.

Utbetaling av ytelser etter pengereglementet forutsetter at asylsøkeren oppholder seg i asylmottak og faller som hovedregel bort når innkvarteringstilbudet i asylmottak etter utlendingsloven § 95 opphører, eller dersom asylsøkeren av andre grunner ikke benytter seg av innkvarteringstilbudet.

Stønad til livsopphold for beboere i asylmottak skal sikre livsoppholdet til beboere som ikke på annen måte er i stand til å dekke sine økonomiske behov. Ytelsene er med andre ord subsidiære. Med dette menes at alle andre forsørgelsesmuligheter, som for eksempel arbeid, offentlige eller private trygderettigheter, rett til privat forsørgelse eller underhold, eller realisasjon av formuesgoder, må være uttømt for at beboeren skal ha rett til stønad.

Stønad gis i dag i form av et basisbeløp, såkalte direkte refunderbare ytelser, og tilleggsytelser beboeren kan søke om. Det vises til punkt 3.2, 3.3 og 3.4 under.

Gjeldende satser for de ulike typene ytelser fremgår av pengereglementet. Nivået på ytelsene skal gjenspeile at oppholdet i asylmottak er ment å være et midlertidig botilbud mens beboerens asylsøknad behandles.

3.2 Basisbeløpet

Beboere i asylmottak mottar et grunnbeløp til livsopphold som i pengereglementet blir omtalt som *basisbeløpet*. Basisbeløpet skal ifølge pengereglementet dekke beboerens personlige utgifter.

Satsene er differensierte og varierer etter type asylmottak beboeren er innkvartert i, hvor i asylprosessen beboeren er, om asylmottaket beboeren er innkvartert i har kantine eller selvhushold og etter beboerens alder og familiesammensetning.

Slike differensierte ytelser bidrar til at midlene Utlendingsdirektoratet har til disposisjon, fordeles basert på den enkelte beboerens behov.

---

⁴ Instruks GI-13/2017, punkt 7.4

⁵ Utlendingsdirektoratets rundskriv 2008-035 *Reglement for økonomiske ytelser til beboere i statlig mottak*, og reglementets vedlegg nr. 1 *Rutiner og satser for økonomiske ytelser til beboere i statlige mottak*

Beboere i ankomstsenter og transittmottak har normalt andre behov enn beboere som har vært lengre i Norge og som bor i ordinære asylmottak. Ankomst- og transittfasen er konsentrert i tid, og beboerne skal blant annet motta en helseundersøkelse og gjennomføre asylintervjuet i denne innledende fasen. Ettersom beboere i ankomstsenter og transittmottak får dekket blant annet egenandeler og reiseutgifter knyttet til helsetjenester, mat og andre naturalytelser, mottar disse beboerne et lavere basisbeløp enn beboere i et ordinært asylmottak.

Etter gjennomført asylintervju flytter beboeren i hovedregelen til et ordinært asylmottak. Tiden i ordinære asylmottak er normalt den fasen som er lengst og hvor beboerne skal tilpasse seg sitt nye liv, samtidig som de venter på svar på om de vil få opphold i Norge, eller ikke. I denne fasen mottar derfor beboerne en høyere sats enn i ankomst- og transittfasen, og beboerne forventes i denne fasen også å dekke flere utgifter selv.

Basisbeløpet til beboere over 18 år med endelig avslag på søknad om beskyttelse (asyl) er lavere enn for andre beboere. Denne differensieringen i ytelsesnivået er begrunnet i behovet for å signalisere at beboere med endelig avslag er forpliktet til å forlate Norge. Basisbeløpet settes ned fra første utbetaling etter fastsatt utreisefrist, men kan i noen tilfeller endres fra et senere tidspunkt. Dette kan for eksempel være når Utlendingsdirektoratet eller Utlendingsnemnda suspenderer utreiseplikten for alle søkere fra et bestemt land eller område. Denne adgangen gjelder ikke for personer som har søkt om, eller fått innvilget, assistert retur.

Personer som ikke får sin søknad realitetsbehandlet i Norge, mottar satser som gis i transittmottak under hele oppholdet i Norge, uavhengig av hva slags asylmottak de er innkvartert i. Den største gruppen som ikke får sin sak realitetsbehandlet, er personer som sendes til et annet land fordi de får sin sak behandlet etter Dublin III-forordningen.

Beboere som midlertidig oppholder seg utenfor asylmottaket, grunnet opphold på for eksempel sykehus, crisesenter eller i opptreningsinstitusjon, kan beholde rettigheter etter pengereglementet og få utbetalt basisbeløpet. Basisbeløpet blir da beregnet etter samme sats som om de bodde i et asylmottak med kantine.

Basisbeløpene er standardiserte. Med dette menes at beslutninger om tildeling av basisytelser er basert på lett konstaterbare kriterier. Utlendingsdirektoratet har i dag gitt driftsoperatøren ved innkvarteringsstedene ansvaret for å utbetale basisytelsene, og driftsoperatøren får deretter refusjon fra Utlendingsdirektoratet for ytelsene driftsoperatørene har utbetalt.

3.3 Direkte refunderbare ytelser

I tillegg til basisbeløpet får beboere i asylmottak tilbud om enkelte tilleggsytelser, som i pengereglementet blir betegnet som *direkte refunderbare ytelser*. Denne betegnelsen har kun en administrativ betydning og innebærer at driftsoperatøren vurderer om vilkårene for å gi disse ytelsene er oppfylt, forskutterer de ytelsene driftsoperatøren mener beboeren skal ha, og får refusjon fra Utlendingsdirektoratet for dokumenterte forskutteringer.

Ordningen med direkte refunderbare ytelser er først og fremst aktuell i tilfeller der en beboer må gis ytelser forholdsvis raskt, og beboeren trenger derfor ikke å søke om de direkte refunderbare ytelsene.

Disse ytelsene består for det første av naturalytelser til nyankomne asylsøkere, som sengetøy, kjøkkenutstyr og klær.

De direkte refunderbare ytelsene består også av økonomiske ytelser til dekning av egenandeler og reiseutgifter knyttet til helsetjenester for personer i ankomstsenter og transittmottak med helsepersonell. Som direkte refunderbare utgifter dekkes også reiseutgifter i forbindelse med undervisning, engangsbeløp til utstyr til bruk i barnehage og skole, egenandeler og reiseutgifter knyttet til opphold i opptreningsinstitusjon i spesialisthelsetjenesten og utgifter til psykolog og psykiater.

En beboer som har utgifter til egenandel i forbindelse med behandling hos psykolog eller psykiater, inkludert medisiner og fysioterapi knyttet til behandlingen, kan i dag også få dekket disse utgiftene som direkte refunderbare ytelser. Beboerne det gjelder, kan ha særlige utfordringer med å søke selv eller avstanden fra asylmottaket kan gjøre det vanskelig å få veiledning for å fylle ut søknad, eller det kan anses som viktig å få gjennomført behandlingen uten videre belastning på beboeren.

Utlendingsdirektoratet kan også dekke utgifter til reiser til opptreningsinstitusjon i spesialisthelsetjenesten, psykolog, psykiater og krisesenter. I tillegg dekkes reiser til og fra skole eller utdanningssted for beboere over 18 år som deltar i opplæring etter integreringsloven § 5 eller eksamensrettet grunnskoleopplæring og egenbetaling for elever i videregående skole i et fylke som ikke tilbyr gratis transport. Utgifter til reiser på billigste mulige vis skal dekkes. For reiser i forbindelse med opplæring etter integreringsloven § 5, eksamensrettet grunnskoleopplæring eller videregående skole må reiseavstanden være over seks kilometer, med mindre det er særlige grunner til å gjøre unntak fra denne avstandsbegrensningen.

3.4 Tilleggsytelser etter søknad

Beboere i asylmottak kan i dag også få dekket såkalte *tilleggsytelser etter søknad*.

Formålet med disse tilleggsytelsene er at de skal fungere som et supplement til basisbeløpet og de utbetalinger beboeren kan motta etter folketrygdregelverket. Det er derfor en forutsetning for å motta tilleggsytelser etter søknad at beboeren har utnyttet relevante ordninger etter folketrygdregelverket, herunder relevante frikortordninger.⁶

En beboer som midlertidig oppholder seg utenfor asylmottaket, for eksempel på sykehus, krisesenter, opptreningsinstitusjon eller i fengsel, kan også søke om å få dekket tilleggsytelser, under forutsetning av at beboeren ikke mottar ytelser fra det midlertidige oppholdsstedet. Det er også et vilkår at beboeren hadde rett til ytelser etter pengereglementet på det tidspunktet beboeren ble overført til det midlertidige oppholdsstedet.

Utgifter til nødvendig helsehjelp som ikke dekkes av folketrygden eller andre offentlige ordninger, kan dekkes gjennom de søkbare tilleggsytelsene etter pengereglementet. Her vurderes blant annet nødvendige utgifter som ikke dekkes av basisbeløpet, som behov for dokumenterte behandlinger, briller, avlastningsmadrasser, spesialsko og utgifter til annet som er viktig for å kunne fungere i hverdagen. Bestemmelsen

---

⁶ Asylsøkere er medlem i folketrygden og har med enkelte unntak rett til tryggedekning, jf. forskrift 14. mai 2008 nr. 460 om tryggedekning for asylsøkere og deres familiemedlemmer § 2

fungerer også som et sikkerhetsnett for beboere i asylmottak som ikke får dekket denne typen utgifter av andre offentlige ordninger.

For søknader om å dekke kostnader som er nødvendig for liv og helse, kreves i utgangspunktet at beboeren selv har dekket helsekostnader opp til en fastsatt beløpsgrense innenfor gjeldende kalenderår, som i dag er på kr 2 000 for enslige og enslige forsørgere og kr 3 000 samlet for familier. Denne beløpsgrensen gjelder ikke for beboere med endelig avslag på søknad om beskyttelse, ettersom denne gruppen allerede anses å motta et basisbeløp som tilsvarer et minimum av hva som er nødvendig for å sikre beboerens livsopphold.

Personer som med stor sannsynlighet vil få oppholdstillatelse eller som venter på å bli bosatt i en kommune, kan få tilbud om innkvartering i et integreringsmottak. Beboere i integreringsmottak skal få dekket nødvendige reisekostnader på billigst mulige vis til å gjennomføre bekreftet deltakelse i fulltidsprogram med integreringsfremmende tiltak, som opplæring i norsk, kultur- og samfunnskunnskap, arbeidsrettede aktiviteter og kompetansekartlegging, yrkes- og karriereveiledning, norskundervisning eller andre tiltak. Et eksempel på en slik nødvendig reisekostnad er månedskort til kollektivtransport.

Beboere i asylmottak kan også innvilges støtte til undervisningsmateriell, som gis etter faste satser. For videregående opplæring tilsvarer satsen Statens lånekasse for utdanning sin støtte til undervisningsmateriell, som betales ut i starten av skoleåret. Søknad må inneholde en bekreftelse på skoleplass og dokumentasjon på at beboeren ikke har krav på støtte fra Lånekassen. Ved opptak til deltidsstudier skal det vurderes om støtten skal reduseres tilsvarende, eller om behovet for studiemateriell er uavhengig av studieprosenten. Ved overgang til annen studieretning med høyere sats i løpet av året, utbetales mellomlegget. For høyere utdanning baserer satsen seg på stønad til læremidler fra Arbeids- og velferdsdirektoratet (NAV), som er en månedlig sum.

Beboere kan også få dekket rimelige utgifter til gravferd av nære familiemedlemmer, dersom dødsfallet ikke utløser rett på gravferdsstønad fra NAV. Beboere kan få behovsprøvd stønad til gravferd fra NAV inntil det foreligger endelig avslag i asylsaken, jf. folketryktdloven kapittel 7 og forskrift om trygdedekning for asylsøkere og deres familiemedlemmer § 2. Det er en forutsetning for slik støtte at gravferden finner sted i Norge og at beboere uten endelig avslag kan fremlegge vedtak fra NAV på søknad om gravferdsstønad. Hva som i denne forbindelse skal anses som rimelige utgifter fremgår av forskrift om behovsprøvet gravferdsstønad § 1. Utlendingsdirektoratet kan etter en konkret vurdering dekke merutgiftene til hjemsending av urne. For hjemsending av kiste utbetales i dag samme beløp som for urne.

Beboeren kan også søke om tilleggsytelser til ekstra klær og utstyr som ikke dekkes av basisbeløpet, selv om beboeren som et utgangspunkt skal velge klær fra Utlendingsdirektoratets kleslager. Ordningen med tilleggsytelser til klær og utstyr kan som et eksempel være aktuelt for barn i barnehage, fordi behovet for klær delvis settes av barnehagen og fordi barn i barnehagealder stadig trenger nye størrelser. Tilleggsytelser kan også vurderes ved spesielle behov for klær på grunn av unormal slitasje, ukurante størrelser eller andre momenter som gjør at den utdelte klespakken ikke er tilstrekkelig og/eller behovet ikke kan forventes dekket gjennom basisytelsene.

Beboere som har mistet personlige eiendeler i brann, kan få dekket utgifter til nødvendige klær og utstyr etter gitte satser. Søknaden vurderes basert på hva som anses nødvendig under oppholdet i asylmottak, sett hen til beboerens helsesituasjon og alminnelig livsutfoldelse. Det skal videre tas hensyn til beboerens økonomiske stilling, og eventuell utbetaling gjennom egen og/eller driftsoperatørens forsikring. Dekningen kan reduseres eller falle bort dersom beboeren har utvist grov uaktsomhet eller selv har påsatt brannen.

Beboere i asylmottak som har en begrenset oppholdstillatelse i Norge i medhold av utlendingsloven § 38 femte ledd på grunn av manglende identitetsdokumenter, kan etter søknad til Utlendingsdirektoratet få dekket nødvendige utgifter til å fremskaffe identitetsdokumenter fra hjemlandets nærmeste utenriksstasjon. Den aktuelle utenriksstasjonen må ha myndighet til å utstede pass eller annet tilstrekkelig identitetsdokument. Nødvendige utgifter kan omfatte direkte kostnader knyttet til reise, eventuell overnatting, passgebyr og postforsendelse. Utgifter til reise og overnatting skal dekkes på den rimeligste måten. Utgifter til kost i forbindelse med reiser til utlandet dekkes i henhold til egne satser. Beboere som ikke har midler til å legge ut for sine utgifter på reisen, kan få utbetalt tilleggsytelsen på forskudd. I særlige tilfeller kan en beboer også få dekket utgifter til reisefølge. Dette kan for eksempel gjelde for beboere som er enslige mindreårige eller som har helsemessige utfordringer. Behov for reisefølge for voksne må fremgå av en legeattest som ikke kan være eldre enn tre måneder. Behov for reisefølge for enslige mindreårige må fremgå av en vurdering fra det aktuelle asylmottaket.

3.5 Forskudd på basisbeløpet

Beboere som har behov for ytelser til dekning av større utgifter som ikke kan vente og som ikke dekkes av pengereglementet eller andre ordninger, kan søke om forskudd på basisbeløpet. Helseutgifter opp til Utlendingsdirektoratets beløpsgrense er ett eksempel på utgifter Utlendingsdirektoratet kan dekke gjennom et slikt forskudd.

I praksis inngår Utlendingsdirektoratet og beboeren en avtale om at beboeren får låne et beløp som senere skal trekkes fra fremtidige utbetalinger av basisbeløpet. Utlendingsdirektoratet har likevel fastsatt et maksimalt trekkbeløp som sikrer at beboeren sitter igjen med tilstrekkelig basisutbetaling til å dekke sine daglige behov. En ordning med maksimalt trekkbeløp skal for eksempel sikre at beboere som allerede mottar et redusert basisbeløp, ikke skal få sitt basisbeløp redusert ytterligere.

3.6 Beboere med inntekt og/eller formue

Ytelsene etter pengereglementet er subsidiære. Med dette menes at alle andre forsørgelsesmuligheter, som for eksempel lønn for arbeid, offentlige eller private trygderettigheter, rett til privat forsørgelse eller underhold, eller realisasjon av formuesgoder, må være uttømt for at beboeren skal ha rett til stønad.

Basisbeløpet skal reduseres krone for krone dersom en beboer har lønnsinntekt, annen inntekt eller formue. Beboere som har lønnsinntekt, kan ha et fribeløp på 30 prosent, eller minimum kr 1 000 av netto utbetalt lønn per måned. Det resterende beløpet danner grunnlag for reduksjon eller bortfall av basisbeløpet.

Beboere over 18 år skal også betale husleie for asylmottaksplassen dersom de har inntektsgivende arbeid i mer enn én måned, og inntekten er stor nok til at det ikke utbetales basisbeløp til beboeren. Husleien skal betales fra og med andre måned og så lenge beboeren får lønnsutbetaling. Husleien skal utgjøre 40 prosent av netto lønnsinntekt per måned, fratrukket beboerens eller kjernefamiliens beregnede basisbeløp. Husleien skal ikke overstige 70 prosent per måned av hva beboeren ville mottatt i basisbeløp uten en slik inntekt.

3.7 Etablering av nytt saksbehandlingssystem

Høsten 2020 innførte Utlendingsdirektoratet et nytt saksbehandlingssystem for mot-takshåndtering (MOT). Det antas at det nye saksbehandlingssystemet vil forenkle be-handlingen av saker om stønad til beboere i asylmottak. Blant annet vil MOT bidra til at vedtak om innvilgelse av stønad kan beregnes og sendes ut automatisk basert på in-formasjon som er registrert om den enkelte beboer. Systemet vil også gjøre det mulig å behandle noen saker som i dag er betegnet som direkte refunderbare ytelser som til-leggsytelser uten behov for søknad, ved at saken knyttes direkte til informasjonen som er registrert om en beboer, som for eksempel at et barn skal begynne i barnehage.

4 Gjeldende rett

4.1 Dagens regulering av innkvarteringstilbudet til asylsøkere

Utlendingsloven § 95 slår fast at en utlending som søker beskyttelse (asyl), skal gis tilbud om innkvartering. Plikten til å gi tilbud om innkvartering gjelder fra ut-lendingen fremmer søknad om beskyttelse og frem til det foreligger et endelig vedtak fra utlendingsmyndighetene. Videre følger det av utlendingsloven § 95 første ledd annet punktum at en utlending som har fått avslag på søknad om be-skyttelse, *kan* gis tilbud om innkvartering i påvente av utreise.

Utlendingsloven § 95 regulerer kun retten til *innkvartering*. Retten til stønad til be-boere i asylmottak er i dag ikke regulert særskilt i lov eller forskrift.

Departementet har gjennom mottaksinstruksen delegert ansvaret for innkvartering av asylsøkere til Utlendingsdirektoratet. Mottaksinstruksen angir departementets samlede føringer til Utlendingsdirektoratet når det gjelder direktoratets ansvar for innkvartering av asylsøkere, herunder ytelser til beboere i asylmottak.⁷

Videre har Utlendingsdirektoratet gitt egne kravspesifikasjoner til driftsoperatø-rene med krav til det innkvarteringstilbudet som skal gis til beboere i asylmottak. Disse kravspesifikasjonene er i all hovedsak en operasjonalisering av de overord-nede føringene departementet har gitt til Utlendingsdirektoratet gjennom mottaks-instruksen. Kravspesifikasjonene er vedlagt driftsavtalen mellom Utlendingsdirek-toratet og driftsoperatøren, og driftsoperatøren er dermed kontraktsrettslig bundet av kravspesifikasjonene. Blant kravspesifikasjonene som er vedlagt kontrakten mellom Utlendingsdirektoratet og driftsoperatøren, er pengereglementet, som nevnt i punkt 3.1.

Utlendingsdirektoratet har ansvaret for all innkvartering av asylsøkere etter utlen-dingsloven § 95, med unntak av innkvartering av enslige, mindreårige asylsøkere under 15 år, som innkvarteres i egne omsorgssentre underlagt Barne-, ungdoms-

---

⁷ Instruks GI-13/2017, punkt 7.4

og familiedirektoratet. Kravene til omsorgssentrene er særskilt regulert i barnevernloven kapittel 5A.

Forvaltningsloven § 13 regulerer taushetsplikt om noens personlige forhold for enhver som utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan, med de unntak som følger av §§ 13 b–13 f. Ansatte i asylmottak med kommunal driftsoperatør har taushetsplikt etter forvaltningsloven. Asylmottak med privat driftsoperatør anses ikke som et forvaltningsorgan, og i utgangspunktet er de ansatte derfor ikke omfattet av forvaltningslovens bestemmelser om taushetsplikt. Utlendingsdirektoratet har imidlertid pålagt den samme taushetsplikten for ansatte som utfører arbeid eller tjeneste i asylmottak med privat driftsoperatør, med den begrensning at taushetsplikten ikke skal gjelde overfor Utlendingsdirektoratet.⁸

4.2 Behandling av personopplysninger

Lov om behandling av personopplysninger 15. juni 2018 nr. 38 (personopplysningsloven) gjennomfører i norsk rett Europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2016/679 av 27. april 2016 om vern av fysiske personer i forbindelse med behandling av personopplysninger. De materielle reglene i forordningen er i stor grad en videreføring og videreutvikling av tidligere personvernlovgivning, men forordningen styrker blant annet de registrertes rettigheter. Personopplysningsloven utfyller bestemmelsene i forordningen.

«Personopplysninger» defineres i personvernforordningen som enhver opplysning om en identifisert eller identifiserbar fysisk person, jf. forordningens artikkel 4. Grunnleggende prinsipper for behandling av personopplysninger fremgår av forordningens artikkel 5. Opplysningene skal behandles på en lovlig, rettferdig og åpen måte, samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål og ikke viderebehandles på en måte som er uforenelig med disse formålene. Opplysningene må videre være adekvate, relevante og begrenset til det som er nødvendig for formålene de behandles for, være korrekte og nødvendig oppdaterte, lagres slik at det ikke er mulig å identifisere de registrerte i en lengre periode enn det som er nødvendig for formålene, og behandles på en måte som sikrer tilstrekkelig sikkerhet for personopplysningene.

Krav om behandlingens lovlighet følger av forordningens artikkel 6, som sier at behandlingen bare er lovlig dersom ett av vilkårene i nr. 1 bokstav a til f er oppfylt. I henhold til bokstav e er behandlingen lovlig dersom den er «nødvendig for å utføre en oppgave i allmennhetens interesse eller utøve offentlig myndighet som den behandlingsansvarlige er pålagt».

Utlendingsloven § 83 a trådte i kraft samtidig med ny personopplysningslov. Bestemmelsen bygger på artikkel 6 nr. 1 bokstav e og gir utlendingsmyndighetene en generell hjemmel for å behandle opplysninger «i forbindelse med tildeling av økonomiske ytelser til utlanding som er innkvartert etter § 95».

4.3 Internasjonale forpliktelser

Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) med protokoller, FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP), FNs konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter (ØSK) og FNs konvensjon om barnets rettigheter (barnekonvensjonen) med protokoller er gjennomført i norsk rett, jf. lov 21. mai 1999 nr. 30 om

---

⁸ Utlendingsdirektoratets rundskriv 2008-026

styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven) § 2. Konvensjonsbestemmelsene går ved motstrid foran bestemmelser i annen lovgivning, jf. menneskerettsloven § 3.

EMK artikkel 8 og SP artikkel 17 pålegger statene å respektere privatliv og familieliv. Dette innebærer blant annet retten til fysisk integritet og at regelverket sikrer beboere på asylmottak retten til å være i fred når det gjelder private forhold. Etter ØSK artikkel 9 skal retten til sosial trygghet gjelde for «enhver». Det følger av artikkel 11 at enhver skal ha rett til en tilfredsstillende levestandard, herunder mat, klær og bolig. Artikkel 9 sett sammen med artikkel 11 skal dermed sikre «enhver», også personer uten lovlig opphold, et minimum av nødvendige basisgoder. I artikkel 12 pålegges konvensjonspartene å anerkjenne retten for enhver til å ha den høyest oppnåelige helsestandard både i fysisk og psykisk henseende, herunder trygg legebehandling og pleie under sykdom.

Barnekonvensjonen artikkel 22 (1) pålegger partene å gi flyktningbarn nødvendig vern og humanitær hjelp i samsvar med rettighetene i barnekonvensjonen og andre internasjonale menneskerettighets- og humanitære dokumenter. For øvrig skal alle barn få den sosiale hjelpen og den økonomiske støtten de har krav på etter landets lover, jf. artikkel 26. I medhold av artikkel 27 har barn rett til en tilstrekkelig levestandard. Det er i utgangspunktet foreldrene, eller andre som har ansvar for barnet, som har det grunnleggende ansvaret for å sikre de livsvilkårene som er nødvendig for barnets utvikling. Staten har plikt til å støtte de foresatte ved utøvelsen av dette foreldreansvaret.

4.4 EUs mottaksdirektiv

EUs direktiv 2013/33/EU av 26. juni 2013 om minimumsstandarder i asylmottak (mottaksdirektivet) skal garantere og harmonisere en minimumsstandard for innkvarteringstilbudet til asylsøkere i medlemslandene. Mottaksdirektivet er ikke rettslig forpliktende for norske myndigheter, men presenteres kort her for å belyse minstestandarden som gjelder i andre europeiske land.

I artikkel 2 (g) i mottaksdirektivet blir bolig, mat og klær i sum definert som en del av de materielle asylmottaksforholdene. Bestemmelsen slår videre fast at tilbud til asylsøkere om bolig, mat og klær kan gis enten i naturalia, i penger eller som verdikupong (voucher). I tillegg skal asylsøkere gis støtte til å dekke dagligdagse utgifter.

I artikkel 17 nr. 2 står det at «Member States shall ensure that material reception conditions provide an adequate standard of living for applicants, which guarantees their subsistence and protects their physical and mental health. [...]» Direktivet åpner for at medlemsstatene kan stille vilkår om at asylsøkere selv skal dekke sine utgifter til livsopphold dersom de har tilstrekkelige midler til det, jf. artikkel 17 nr. 3 og 4. Ifølge artikkel 5 skal en beboer få informasjon om hvilke ytelser han eller hun har krav på og hvilke krav som stilles under mottaksoppholdet, det vil si at eventuelle reaksjoner ved brudd på disse kravene skal være forutsigbare for beboeren.

Videre åpner direktivet for at tjenestene kan reduseres eller falle bort i tilfeller som angitt i artikkel 20, for eksempel dersom asylsøkeren forsvinner fra asylmottaket, ikke bidrar i asylprosessen eller skjuler at vedkommende har egne midler til underhold. Artikkel 20 åpner også for reaksjoner i tilfelle av grove brudd på husreglene i asylmotta-

ket eller alvorlig voldelig oppførsel. Direktivet setter som vilkår at det fattes individuelle og upartiske vedtak om reaksjoner i form av en reduksjon eller bortfall av tjenester, og at det gis en begrunnelse for reaksjonen. I fortolkningen av hvor langt et asylmottak kan gå i å sanksjonere etter denne bestemmelsen, har EU-domstolen i en avgjørelse fra 2019 slått fast at sanksjonen aldri skal gå på bekostning av beboerens mulighet til å få dekket sine mest grunnleggende behov.⁹

4.5 Behovet for å regulere stønadsordningen

I Norge har vi innrettet oss slik at staten, som en del av innkvarteringstilbudet til asylsøkere, også gir tilbud om stønad som skal dekke de grunnleggende behovene til beboere i asylmottak som ikke gis i form av naturalytelser. Et alternativ til dagens ordning kunne vært at tilnærmet alle økonomiske ytelser i stedet ble gitt som naturalytelser. For eksempel kunne alle asylmottak hatt kantinedrift, et depot for avhenting av kjøkkenutstyr, klær, telefon mv., og verdikuponger til dekning av reiseutgifter, legebesøk, egenandeler mv. Retten til økonomiske ytelser og andre rettigheter som inngår i innkvarteringstilbudet har nær sammenheng med hverandre, til tross for at disse rettighetene i dag kan gis i form av både økonomiske ytelser og naturalytelser, eller en kombinasjon av disse.

Etter departementets syn er det mange likheter mellom retten til innkvartering og retten til å få dekket andre grunnleggende behov for å sikre en tilfredsstillende levestandard etter ØSK artikkel 11, som for eksempel mat, drikke og klær. Alle disse rettighetene er forutsetninger for en *tilfredsstillende levestandard* etter ØSK artikkel 11, se punkt 4.3.

Departementet mener at de økonomiske ytelsene til beboere i asylmottak som gis etter pengereglementet er et så viktig supplement til innkvarteringstilbudet for øvrig for den enkelte beboer, at ordningen bør reguleres særskilt i forskrift.

Pengereglementet inneholder i dag både administrative bestemmelser rettet mot driftsoperatørene og forvaltningen, og bestemmelser om stønadsmottakernes rettigheter og plikter. Det er dermed utfordrende for beboere i asylmottak å gjøre seg kjent med hvilke rettigheter de har, slik pengereglementet er utformet i dag. Ved å forskriftsfeste beboernes rettigheter og plikter knyttet til ytelsene, legges det til rette for at den enkelte beboer bedre kan forutse og ivareta sine rettigheter og være kjent med sine plikter.

Departementet mener at forskriftsfesting av stønadsordningen vil sikre at bestemmelser som har forskrifts karakter, tydeliggjøres. Bestemmelser som er av ren administrativ karakter og bestemmelser som retter seg mot forvaltningen eller driftsoperatørene, har ikke karakter av forskrift etter forvaltningsloven og inngår heller ikke i den forskriften som foreslås her. Forskriftsfesting vil dermed bidra til at reglene for stønadsordningen blir mer tilgjengelige og tydelige for beboerne i asylmottak, driftsoperatører, forvaltningen og allmennheten.

Forskriftsfesting vil også klargjøre reglene om reduksjon i og bortfall av ytelsene, tilbakebetaling, trekk, husleie og stønadsmottakernes rett til begrunnelse og klage. Slik klargjøring vil bidra til større forutsigbarhet og klarhet om hvilke betingelser som gjelder for stønadsordningen, større grad av likebehandling blant stønadsmottakerne, og dermed også en styrket rettssikkerhet for den enkelte stønadsmottaker.

---

⁹ Case C-233/18 Haqbin

Lovavdelingen i Justis- og beredskapsdepartementet har i en tolkningsuttalelse vurdert at deler av pengereglementet allerede har karakter av forskrift, da avgjørelser om ytelser etter flere av bestemmelsene i pengereglementet er å anse som enkeltvedtak etter forvaltningsloven § 2.¹⁰ Ettersom avgjørelser om ytelser etter pengereglementet allerede har karakter av enkeltvedtak, gjelder forvaltningslovens saksbehandlingsregler allerede i dag for avgjørelser om ytelser, uavhengig av om ordningen forskriftsfestes, eller ikke. Som følge av pengereglementets karakter av forskrift, er ordningen allerede i dag underlagt stor grad av styring fra departementet.

Departementet viser også til at Finansdepartementet 23. september 2019 fastsatte endringer i bestemmelser om økonomistyring i staten, med virkning fra 1. januar 2020. Endringene innebærer blant annet en tydeliggjøring av at sentrale deler av en stønadsordning vil være forskrift i forvaltningslovens forstand når ordningen inneholder vilkår som er bestemmende for stønadmottakernes rettigheter og plikter, slik som pengereglementet.

5 Forslag til endringer i utlendingsloven

Departementet foreslår å lovfeste i utlendingsloven at Kongen kan gi nærmere regler om stønadsordningen i forskrift. Departementet mener at en nærmere angivelse av ordningen med stønad til beboere i asylmottak bør fremgå av forskrift for å sikre tilstrekkelig fleksibilitet. Også detaljeringsnivået det er behov for i en slik regulering tilsier at disse kravene bør fremgå av forskrift, fremfor av lov. Ved å fastsette en slik forskriftshjemmel kan det nærmere innholdet i stønadsordningen reguleres nærmere i forskrift.

Departementets forslag til ny forskrift om stønadsordningen omtales nærmere i punkt 6 nedenfor.

6 Forslag til ny forskrift

6.1 Regulering av retten til stønad til beboere i asylmottak

Departementets forslag medfører at ordningen med stønad til beboere i asylmottak reguleres i ny forskrift. Forslaget her er i det alt vesentlige en videreføring av gjeldende praksis og kravspesifikasjoner, som i dag fremgår av pengereglementet, og som er beskrevet i punkt 3 over.

Forskriftsfesting av stønadsordningen innebærer at nivået på satsene fastsettes årlig av departementet på bakgrunn av Stortingets budsjettvedtak og bevilgningen på kap. 490, post 70 i statsbudsjettet, slik som i dag. En mindre justering av satsene på bakgrunn av den årlige bevilgningen i statsbudsjettet kan da implementeres uten ny forutgående høring, jf. forvaltningsloven § 37 fjerde ledd bokstav c.

6.2 Formål

Departementet foreslår at formålet med stønadsordningen fremgår av forskriftens § 1. Formålet med stønadsordningen er at stønaden, sammen med innkvarterings-tilbudet for øvrig, skal sikre de grunnleggende behovene en beboer i asylmottak

---

¹⁰ Lovavdelingens uttalelse JDLOV-2006-4959

har. Stønaden skal videre sikre beboeren en forsvarlig levestandard i en særskilt livssituasjon under oppholdet i asylmottak.

Dette formålet skal ses i sammenheng med Norges internasjonale forpliktelser, se punkt 4.3. Departementet viser til at det etter blant annet ØSK artikkel 11, jf. artikkel 9, er krav om at «enhver» skal ha «en tilfredsstillende levestandard for seg selv og sin familie, herunder tilfredsstillende mat, klær og bolig». Det vises også til forpliktelsene som følger av barnekonvensjonen, jf. artikkel 22 (1), 26 og 27. Det nevnes i denne forbindelse at enslige mindreårige er en særskilt sårbar gruppe, og at Utlendingsdirektoratet har omsorgsansvaret for denne gruppen så lenge de bor i et asylmottak (gjelder i hovedsak enslige mindreårige over 15 år). Ved vurdering av om det skal gis tilleggsstønad, må det tas hensyn til eventuelle særskilte utfordringer enslige mindreårige har som følge av at de bor i asylmottak uten noen med foreldreansvar.

Retten til stønad etter denne forskriften er subsidiær. Med dette menes at stønad bare skal utbetales dersom beboeren ikke har mulighet til å dekke sine økonomiske behov gjennom lønnsinntekter, annen inntekt eller formue.

6.3 Hvem som har rett til stønad

Departementet foreslår å forskriftsfeste dagens ordning med at en person som er registrert som beboer i et asylmottak etter utlendingsloven § 95, og som har sitt daglige opphold i asylmottaket, har rett til stønad etter forskriften. Det er dermed et vilkår at personen må være registrert som beboer i et asylmottak og at personen som hovedregel faktisk befinner seg i asylmottaket.

Asylsøkere fra land som Utlendingsdirektoratet i utgangspunktet legger til grunn at etterlever de internasjonale menneskerettighetene på et akseptabelt nivå, kan falle inn under den såkalte 48-timersprosedyren, det vil si at saken behandles innen 48 klokketimer.¹¹ Dagens praksis med at asylsøkere som får saken behandlet etter denne prosedyren ikke får tilbud om stønad, foreslås også regulert i forskriften. Dette er utlendinger som skal være i landet i svært kort tid før vedtak fattes, og de har derfor ikke samme behov for stønad som personer som oppholder seg i asylmottaket i en lengre periode. Disse beboerne vil få dekket sine grunnleggende behov i form av naturalytelser.

En beboer kan anses å være innkvartert i et asylmottak selv om vedkommende midlertidig befinner seg utenfor asylmottaket. Departementet foreslår at det skal gis tilbud om stønad dersom en beboer, etter avtale med innkvarteringsstedet, midlertidig oppholder seg på sykehus, godkjent opptreningsinstitusjon, crisesenter eller i fengsel. Departementet foreslår gjennom bestemmelsen å videreføre dagens praksis om at Utlendingsdirektoratet i slike tilfeller kan godkjenne fraværet, og dermed at en beboer med slikt fravær kan få tilbud om stønad. Slik utbetaling forutsetter imidlertid at beboeren ikke mottar ytelse fra det midlertidige oppholdsstedet. Det er også en forutsetning at beboeren hadde rett til stønad etter pengereglementet på det tidspunktet beboeren ble overført til det midlertidige oppholdsstedet.

Utlendinger som er bosatt i en kommune etter avtale mellom Utlendingsdirektoratet og kommunen som et alternativ til innkvartering i asylmottak (AMOT) er ikke registrert som beboere i asylmottak etter utlendingsloven § 95, og de har derfor ikke rett

---

¹¹ Utlendingsdirektoratets rundskriv 2011-030

til stønad etter forskriften. Tilsvarende har heller ikke enslige mindreårige som bor i omsorgssentre etter barnevernloven kapittel 5A rett på stønad etter forskriften.

Retten til stønad skal falle bort etter de samme tidspunktene som retten til innkvartering etter utlendingsloven § 95 faller bort. I dag faller tilbudet om innkvartering i asylmottak i hovedregelen bort når utlendingen bosettes i en kommune eller forlater Norge.

Etter at en søknad om beskyttelse er innvilget, inngår utlendingsmyndighetene særskilt avtale med en kommune om bosetting. Beboere som er tildelt bosettingskommune mister innkvarteringstilbudet i asylmottak etter utlendingsloven § 95, og dermed også retten til stønad, fra den bosettingsdato Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) har fastsatt.

Dersom søknaden om beskyttelse avslås, vil beboeren få tilbud om innkvartering i asylmottak frem til vedkommende faktisk forlater Norge. Beboeren vil ha rett til stønad etter forskriften i denne perioden. For beboere over 18 år med endelig avslag skal imidlertid satsene være lavere enn for andre beboere, og retten til tilleggsstønad er mer begrenset enn for beboere som ikke har fått endelig avslag.

6.4 Definisjoner

Departementet foreslår å presisere i forskriften at det med «asylmottak» menes den innkvarteringen som blir tilbudt utlendinger som har søkt om beskyttelse etter utlendingsloven § 95. Denne presiseringen tydeliggjør at annen statlig innkvartering faller utenfor anvendelsesområdet til forskriften, slik som for eksempel innkvartering av enslige, mindreårige asylsøkere under 15 år, som er særskilt regulert i barnevernloven kapittel 5A, se også punkt 6.3.

Med «enslig mindreårig» menes en person under 18 år som søker om beskyttelse og som ikke har foreldre eller andre med foreldreansvar i Norge. En enslig mindreårig kan være med eller uten følgeperson.

Med «familie» menes ektepar og samboere, med eller uten barn under 18 år, og enslige forsørgere med barn under 18 år. Med «enslig forsørger» menes en forelder eller annen voksen som bor alene med barn under 18 år, og som har den daglige omsorgen for den mindreårige.

Med «beboer med endelig avslag» menes en beboer som har oversittet utreiseplikten i et negativt vedtak fra Utlendingsnemnda eller negativt vedtak fra Utlendingsdirektoratet som ikke er påklaget innen klagefristen.

Med «lønnsinntekt» menes ordinær lønnsinntekt, lønn for kursdeltagelse eller omsorgslønn, dagpenger, uføretrygd og tilbakebetalt skatt, som en person eller familie mottar, fratrukket skatt og betalt fagforeningskontingent.

Med «annen inntekt» menes kapitalinntekt, barnetrygd, kontantstøtte, fødselspenger, engangsstønad ved fødsel eller annen trygd eller stønad, samt forsørgerfradrag, underholdsbidrag og bidragsforskudd.

Med «formue» menes midler eller realiserbare eiendeler som overskrider tre ganger basisstønad. Eiendeler med affeksjonsverdi eller til personlig bruk skal ikke regnes som formue etter forskriften. Tilkjent voldsoffererstatning regnes heller ikke som formue etter forskriften.

6.5 Stønadsreduksjon og opplysningsplikt

Departementets forslag innebærer at det kun er beboere som ikke har egne midler til livsopphold ved lønnsinntekt, annen inntekt eller formue, som har rett til stønad. Dersom en beboer har inntekt, formue eller mottar trygdeytelser, skal det foretas en reduksjon eller bortfall i stønaden. Ved beregningen av reduksjonen trekkes det et friebeløp på minst 1 000 kr eller 30 prosent fra lønnsinntekt og engangsstønad ved fødsel etter folketrygdloven § 14-17.

Dersom beboeren har inntekt, skal fremtidige utbetalinger reduseres eller stoppes. Urettmessig mottatte midler skal bli krevd tilbakebetalt, enten ved å redusere fremtidige utbetalinger eller ved å kreve urettmessig mottatt beløp tilbakebetalt dersom inntekten medfører at beboeren ikke lenger har krav på stønad. Dersom en beboer får inntekt og formue, kan det også stilles krav om at beboeren skal betale husleie, se punkt 6.10. Forslaget skal for øvrig ses i sammenheng med at retten til stønad er subsidiær, jf. også forslaget til § 1.

Dersom den stønadsberettigede mottar barnetrygd etter barnetrygdloven § 4, foreslås det også at stønaden for barnet skal reduseres krone for krone fra første utbetaling etter at retten til barnetrygd inntreffer.

Departementet foreslår videre å forskriftsfeste at beboeren skal gi opplysninger av betydning for stønadstildelingen og at beboeren skal signere en egenerklæring om inntekts- og formuesforhold før stønaden utbetales. I egenerklæringen skal det opplyses om eventuelle endringer i eget inntekts- og formuesforhold. Det er videre et krav at beboeren skal rapportere om endringer som kan få betydning for utbetaling av stønaden.

Forslaget innebærer at Utlendingsdirektoratet når som helst kan kontrollere opplysningene om beboerens inntekt og formue og be beboeren legge frem kontoutskrifter, skatteattester eller annen dokumentasjon av betydning for stønadsvedtaket og utbetalingen. Beboeren skal i utgangspunktet selv være ansvarlig for å rapportere om endringer som kan få betydning for retten til stønad. Departementet foreslår likevel å forskriftsfeste at informasjon om inntekt eller formue kan kontrolleres av Utlendingsdirektoratet. For å kontrollere at opplysningene som er gitt er korrekte, kan Utlendingsdirektoratet også gjennomføre løpende etterkontroll av de oppgitte opplysningene.

Departementet foreslår videre å forskriftsfeste at Utlendingsdirektoratet kan be beboeren legge frem nødvendig informasjon som kontoutskrifter, skatteattester eller annen dokumentasjon av betydning for stønadsvedtaket og utbetalingen. Denne bestemmelsen kan være aktuell ved mistanke om at en beboer er i lønnet arbeid uten at beboeren har opplyst om det.

Endelig foreslår departementet å forskriftsfeste at en beboer som ikke signerer egenerklæring eller ikke fremlegger etterspurt dokumentasjon, skal nektes stønad etter forskriften. Slik fremleggelse er en forutsetning for å vurdere hvorvidt stønad skal utbetales og for å fastsette nivået på den stønaden som eventuelt skal utbetales. Departementet mener derfor at et slikt krav bør fremgå av forskriften.

Departementet forutsetter at all kontroll av inntekt og formue etter bestemmelsen gjennomføres innenfor rammene av gjeldende bestemmelser om taushetsplikt og personvern. Det vises til punkt 4.1 og 4.2 over.

6.6 Beregningen av basisstønaden

Departementet foreslår å forskriftsfeste at beboere i asylmottak skal få utbetalt en basisstønad som skal dekke beboerens nødvendige utgifter til livsopphold.

Departementet foreslår å videreføre dagens ordning med at basissatsene er differensierte. Departementet foreslår at basissatsene kan fastsettes basert på hva slags type innkvarteringssted beboeren bor i, om asylmottaket har kantine eller selvhushold, beboerens alder, den eventuelle familiesammensetningen beboeren inngår i, beboerens forsørgelsesbyrde og hvilken fase av asylprosessen beboeren er i.

Den innledende fasen starter ved registrering av asylsøknad hos politiet og varer så lenge beboeren bor i et ankomstsenter eller transittmottak. Søkerfasen starter når en person flytter til ordinært asylmottak og varer til enten bosetting i en kommune eller til dato for fastsatt utreisefrist. Fasen etter endelig avslag varer fra fastsatt utreisefrist til vedkommende faktisk forlater asylmottaket.

En beboers basisstønad beregnes ut fra opplysningene som er registrert i Utlendingsdirektoratets saksbehandlingssystem (MOT), se punkt 3.7.

Departementet foreslår at det fremgår av bestemmelsen at beboere over 18 år med endelig avslag skal få en redusert basisstønad fra og med den første utbetalingen etter utreisefristen.

Departementet foreslår også å forskriftsfeste at en beboer som gjennomfører straff eller varetekt, og mottar dagpenger i fengsel etter straffegjennomføringsloven § 19, ikke har rett til basisstønad etter bestemmelsen.

6.7 Tilleggsstønad uten søknad

Departementets forslag innebærer at den delen av de såkalte direkte refunderbare ytelsene i dagens pengereglement som gis i form av økonomiske ytelser, skal omfattes av *tilleggsstønad uten søknad* etter § 7 og *tilleggsstønad etter søknad* etter § 8, se punkt 6.8.

Av ressurs- og tidshensyn bør enkelte ytelser utbetales til en beboer uten at beboeren må søke om slik utbetaling. Dette gjelder stønader som fremstår som klare rettigheter. For disse utgiftene vurderer departementet at det ikke er behov for skjønsmessige vurderinger og at utbetalingen helt eller delvis kan automatiseres med Utlendingsdirektoratets nye saksbehandlingssystem MOT, se punkt 3.7.

Departementet foreslår at ordningen med tilleggsstønad uten søknad kan være aktuell for utgifter til egenandeler og transport i forbindelse med nødvendig helsehjelp til beboere på ankomstsenter eller transittmottak som har helsepersonell. I den innledende fasen på ankomstsenter og transittmottak har beboere ofte et stort behov for helsehjelp og undersøkelser, i tillegg til at beboerne vanligvis oppholder seg på disse innkvarteringsstedene i et forholdsvis kort tidsrom. For beboere i denne fasen dekkes utgifter til egenandeler for helsetjenester og reiseutgifter knyttet til helsetjenestene.

Departementet foreslår også at utgifter til egenandeler til psykolog eller psykiater etter henvisning fra lege, inkludert medisiner og fysioterapi når dette er del av be-

handlingen, kan dekkes etter denne bestemmelsen. Departementet viser til at beboere i asylmottak med psykiske helseutfordringer erfaringsmessig har lav motivasjon til å gjennomføre slik behandling på eget initiativ, særlig dersom de må dekke utgifter til egenandeler selv.

Videre foreslår departementet at engangsstønad til kjøp av utstyr ved første oppstart i barnehage og ved første oppstart i ordinært grunnskoletilbud etter opplæringslova og reiser i forbindelse med integreringsrettede tiltak for beboere i integreringsmottak kan dekkes etter denne bestemmelsen.

Departementets forslag innebærer at beboere over 18 år med endelig avslag ikke kan motta tilleggsstønad etter bestemmelsen. Denne begrensningen har sammenheng med at beboere med endelig avslag er forpliktet til å forlate Norge.

6.8 Tilleggsstønad etter søknad

Departementet foreslår å forskriftsfeste dagens ordning med at beboere kan søke om tilleggsstønad til dekning av nødvendige utgifter som ikke kan dekkes av basisstønaden, egne midler eller andre offentlige stønader. Utgiften som søkes dekket, skal være nødvendig enten for liv og helse eller for å legge til rette for gjennomføring av tiltak samfunnet ønsker beboere i asylmottak skal ta del i, som for eksempel opphold i barnehage, deltakelse i undervisning eller avklaring av identitet. Det vises til forslaget § 8.

Utgiftene som kan dekkes etter denne bestemmelsen, skal være «nødvendige». I dette kravet ligger det en forutsetning om at utgiftene ikke kan dekkes av basisstønaden, beboerens egne midler eller av andre stønadsordninger, og at beboeren benytter seg av rimeligste tilgjengelige alternativ for å dekke det aktuelle behovet.

Søknader om tilleggsstønad kan være av ulik karakter og vedtak om innvilgelse av tilleggsstønad etter bestemmelsen kan bli skjønnsbaserte. Tilleggsstønad etter bestemmelsen er imidlertid av stor betydning for beboeren. Videre kan tilleggsstønaden utgjøre relativt store enkeltbeløp for den enkelte beboer, som for eksempel kostnader til tannbehandling. Det er derfor viktig at hensynet til rettssikkerhet og likebehandling veier tungt ved vurderingen av søknader om tilleggsstønad etter denne bestemmelsen.

Departementets forslag til § 8 annet ledd angir hvilke nødvendige utgifter en beboer kan søke om tilleggsstønad til. Som nødvendige utgifter etter annet ledd regnes:

- utgifter til å skaffe identitetsdokumenter for personer med begrenset oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 38 femte ledd
- reiseutgifter
- utgifter til ekstra klær og utstyr som ikke kan gis som naturalytelse
- gjenanskaffelse av personlige eiendeler som beboeren har tapt, med opp til kr 10 000
- utgifter for gravferd av nære familiemedlemmer i Norge, og utgifter til å sende urnen til avdødes hjemsted, dersom den skal sendes, alternativt kisten med samme beløp
- utgifter for å ivareta en beboers liv og helse, og utstyr eller behandling som er nødvendig for å sikre beboerens grunnleggende behov, forutsatt at beboeren selv dekker utgifter inntil en beløpsgrense på kr 2 000 per år for enslige,

også enslige forsørgere, og kr 3 000 per år samlet for ektefeller eller samboere og deres familie

- en engangsstønad tilsvarende satsene som Statens lånekasse for utdanning gir etter forskrift om utdanningsstøtte, til individuelt utstyr til en beboer i videregående opplæring etter opplæringslova § 3-1 siste ledd som ikke har slik rett til utdanningsstøtte
- månedlig støtte til læremidler ved utdanning på høyskole eller universitet som tilsvarer satsen for stønad til læremidler for enslig mor eller far etter folketrygdloven § 15-11

Med «utstyr eller behandling» i forslaget til § 8 annet ledd bokstav f menes utstyr eller behandling som trengs for at en beboer skal kunne leve et mest mulig normalt liv på tross av fysiske eller mentale utfordringer. Dette kan være rene helseutgifter som ikke dekkes av Helfo, slik som tannbehandling, utstyr i form av for eksempel briller, støttestrømper, spesialsko eller annet utstyr som vil bidra positivt til beboerens helse og funksjonsnivå, behandling med dokumentert effekt for beboerens helse, eller opphold på en institusjon.

Målgruppen for tilleggsstønad til læremidler ved utdanning på høyskole eller universitet etter forslaget til § 8 annet ledd bokstav h, er ikke avgrenset til beboere som har aleneomsorgen for barn, slik som folketrygdloven § 15-11.

Departementet foreslår videre at det fremgår av bestemmelsen at tilleggsstønad kan gis som enten et engangsbetrag eller som løpende utbetalinger. Ved at tilleggsstønnen også kan gis som løpende utbetalinger, slipper beboeren å fremme ny søknad i forkant av hver løpende utbetaling, noe som bidrar til mindre oppfølgingsarbeid for både beboeren og Utlendingsdirektoratet.

Departementet foreslår også at det fremgår av bestemmelsen at beboere over 18 år med endelig avslag kun kan søke om tilleggsstønad til nødvendige utgifter som nevnt i § 8 annet ledd bokstav d, e og f. Denne begrensningen har sammenheng med at beboere med endelig avslag er forpliktet til å forlate Norge, og departementet vurderer at det kun er utgiftene som nevnt i bokstav d, e og f som det kan være aktuelt for denne gruppen å få dekket etter bestemmelsen.

Departementet bemerker imidlertid at beløpsgrensen for utgifter som nevnt i annet ledd bokstav f ikke gjelder for beboere med endelig avslag, ettersom denne gruppen allerede anses å motta en basisstønad som tilsvarer minimum av hva som er nødvendig for å sikre beboerens livsopphold.

Beløpsgrensen for utgifter som nevnt i annet ledd bokstav f gjelder heller ikke beboere i ankomstsenter og transittmottak. I den innledende fasen på ankomstsenter og transittmottak har beboerne ofte et stort behov for helsehjelp og undersøkelser, i tillegg til at beboerne vanligvis oppholder seg på disse innkvarteringsstedene i et forholdsvis kort tidsrom. For beboere i denne fasen skal derfor utgifter til egenandeler for helsetjenester og reiseutgifter knyttet til helsetjenestene dekkes.

Når det gjelder dekning av helsetjenester for beboere i asylmottak, påpeker departementet at asylsøkere har samme rett til helsetjenester som den øvrige befolkningen, mens personer med endelig avslag på søknaden om beskyttelse kun har rett til øyeblikkelig helsehjelp og helsehjelp som er helt nødvendig og ikke kan vente,

jf. forskrift om rett til helse- og omsorgstjenester til personer uten fast opphold i riket § 2. Helsedirektoratet gir en beskrivelse av rettighetene til personer med endelig avslag i *Nasjonal veileder for helsetjenester til asylsøkere, flyktninger og familiegjenforente*.¹² Der fremgår det i kapittel 2.2 at dersom det er gitt endelig avslag på asylsøknaden, skal personen i utgangspunktet betale for helsehjelpen selv. Dersom personen ikke har betalingsevne, skal imidlertid vedkommende helseinstitusjon eller tjenesteyter dekke utgiftene.

Den delen av de såkalte *direkte refunderbare ytelsene* i pengereglementet som gjelder tildeling av naturalytelser som klær, sengetøy og kjøkkenutstyr ved ankomst til asylmottaket, vil ikke bli nærmere regulert i forskriften som foreslås her. Departementet legger til grunn at beslutninger om tildeling av klær, sengetøy og kjøkkenutstyr ved ankomst til asylmottaket ikke er enkeltvedtak etter forvaltningsloven, og at det heller ikke er grunn til å gjøre forvaltningslovens saksbehandlingsregler gjeldende ved tildeling av slike ytelser. Dagens praksis med tildeling av naturalytelser til beboere i asylmottak skal fortsatt inngå i det øvrige innkvarteringstilbudet, selv om slik tildeling ikke reguleres særskilt i forskriften som foreslås her. Forslaget her innebærer dermed ingen endring i dagens praksis når det gjelder tildeling av naturalytelser.

6.9 Forskudd på basisstønad etter søknad

Departementet foreslår å forskriftsfeste dagens ordning med at en beboer kan søke om forskudd på basisstønaden til dekning av:

- reiseutgifter for å flytte til asylmottaket
- sengetøy og kjøkkenutstyr
- barnetrygd frem til NAV har ferdigbehandlet søknad om barnetrygd
- andre utgifter dersom særlig tungtveiende grunner tilsier det

Departementet foreslår også å forskriftsfeste at fremtidig basisstønad ved utbetaling av forskudd på basisstønad skal reduseres til forskuddet er tilbakebetalt. Ved forskudd på barnetrygd skal beboeren tilbakebetale barnetrygd og utvidet barnetrygd tilsvarende forskuddsbeløpet til Utlendingsdirektoratet.

Dersom beboeren ikke har tilbakebetalt hele forskuddet når beboeren flytter fra asylmottak, kan Utlendingsdirektoratet kreve tilbake det overskytende beløpet fra beboeren i forbindelse med flyttingen.

Departementet foreslår videre at det fremgår av bestemmelsen at beboere over 18 år med endelig avslag ikke kan motta forskudd etter bestemmelsen. Denne begrensningen har sammenheng med at beboere med endelig avslag plikter å forlate Norge.

6.10 Husleie

Departementet foreslår å forskriftsfeste en beboers plikt til å betale husleie dersom beboeren har inntektsgivende arbeid, arbeidsforholdet har vart i mer enn én måned og inntekten overstiger basisstønaden etter forslaget til § 6. Plikten inntreder idet en beboer har inntektsgivende arbeid i mer enn én måned og gjennomføres fra og med andre måned med inntekt.

---

¹² [Helsedirektoratet.no/veiledere/helsetjenester-til-asylsokere-flyktninger-og-familiegjenforente](https://www.helsedirektoratet.no/veiledere/helsetjenester-til-asylsokere-flyktninger-og-familiegjenforente)

Husleien skal betales fra og med den andre måneden beboeren har inntekt til og med måneden for siste lønnsutbetaling. Husleien er 40 prosent av netto lønnsinntekt, minus beboerens eller, dersom beboeren har familie, familiens beregnede basisstønad. Husleien skal ikke overstige 70 prosent av beboerens eller, dersom beboeren har familie, familiens basisstønad.

Departementet viser til at beboeren er forpliktet til å oppgi inntekt til asylmottaket etter forslaget til § 5, se punkt 6.5. Når beboerens lønnsinntekt er registrert i Utlendingsdirektoratets saksbehandlingssystem, blir det beregnet om det er grunnlag for reduksjoner i stønad og/eller en plikt for beboeren til å betale husleie.

6.11 Tilbakebetaling av stønad

Departementet foreslår å forskriftsfeste at Utlendingsdirektoratet kan kreve tilbakebetaling av feilaktig utbetalt stønad. Pengereglementet har i dag flere bestemmelser som gjelder tilbakebetaling av utbetalt stønad. Departementet foreslår å forskriftsfeste at Utlendingsdirektoratet kan kreve stønad tilbakebetalt helt eller delvis dersom en beboer, eller noen som har handlet på beboerens vegne, forsettlig eller grovt uaktsomt har gitt uriktige opplysninger eller fortiet forhold av vesentlig betydning for stønadberegningen og utbetalingen.

6.12 Trekk i stønad

Som forvalter av stønadsordningen kan Utlendingsdirektoratet differensiere i nivået på basisstønaden blant stønadmottakerne, innenfor rammene av minimumskravet i forslaget til § 1 i forskriften. Utlendingsdirektoratet kan differensiere i nivået på stønaden på grunnlag av typen asylmottak beboeren er innkvartert i, om asylmottaket har kantine eller selvhushold, beboerens alder, familiesammensetningen beboeren inngår i, beboerens forsørgelsesbyrde og hvilken fase av asylprosessen beboeren er i, se punkt 6.6.

En annen form for differensiering av nivået på stønaden som Utlendingsdirektoratet har praktisert i en årrekke, er å trekke i stønaden for beboere som ikke overholder fastsatte vilkår som fremgår av pengereglementet. En adgang til å trekke i stønaden antas å være et effektivt virkemiddel for å styre beboernes atferd i positiv retning, herunder ved å bidra til at beboerne overholder de vilkårene som stilles for utbetaling av stønad.

Departementet foreslår å forskriftsfeste at Utlendingsdirektoratet kan trekke en beboer i stønad ved ikke avtalt fravær fra obligatoriske tiltak eller brudd på gjeldende husordensregler. Etter forslaget til bestemmelse kan Utlendingsdirektoratet trekke inntil kr 100 per brudd. For enslige mindreårige uten følgeperson kan Utlendingsdirektoratet trekke inntil kr 50 per brudd. Et eksempel på obligatoriske tiltak kan være deltakelse i obligatoriske informasjonsprogram, mens et eksempel på brudd på husordensreglene kan være å unnlate å vaske.

Departementet foreslår også å forskriftsfeste at Utlendingsdirektoratet kan trekke en beboer i stønad til kostnadene er tilbakebetalt dersom beboeren utfører skadeverk på asylmottakets eiendom. Ved tap av nøkler kan beboeren trekkes i stønad til kostnadene med å erstatte nøkkelen er tilbakebetalt.

Utlendingsdirektoratet kan også trekke i stønad for dekning av Utlendingsdirektoratets utestående krav hos en beboer i medhold av forslaget til § 11, se punkt 6.11.

Departementet foreslår at adgangen for Utlendingsdirektoratet til å trekke i stønaden skal være kan-bestemmelser. Selv om forskriftsbestemmelsene er kan-bestemmelser, kan Utlendingsdirektoratet fastsette at trekk *skal* foretas. Hensynet til en enkel og enhetlig praksis tilsier at Utlendingsdirektoratet gir tydelige retningslinjer om vilkårene for, og adgangen til, trekk i stønaden. Videre forutsetter departementet at Utlendingsdirektoratet gir tydelige retningslinjer om ordensregler i asylmottak og hva som er gyldig fravær for deltakelse i obligatoriske aktiviteter. Det vil da være lite rom for skjønn ved vurderingen av om vilkårene for trekk er oppfylt, eller ikke.

Adgangen til trekk i stønaden etter bestemmelsen skal ses i sammenheng med forskriftens § 1, se punkt 6.2. Departementet foreslår derfor å forskriftsfeste at Utlendingsdirektoratet ikke kan fastsette større trekk i stønaden enn at beboeren vil få dekket sitt grunnleggende behov etter at trekket er gjennomført. Dersom Utlendingsdirektoratet ikke mener det er forsvarlig å trekke en beboer i stønad, bør Utlendingsdirektoratet og asylmottaket vurdere andre virkemidler for å styre beboernes atferd i positiv retning.

6.13 Vedtaksmyndighet og klageadgang

Forslaget innebærer at departementet delegerer til Utlendingsdirektoratet å forvalte stønadsordningen og fatte vedtak i samsvar med bestemmelsene i forskriften. Denne delegeringen av myndighet fra departementet til Utlendingsdirektoratet innebærer en videreføring av dagens praksis.

Stønad til beboere i asylmottak kan være av stor betydning for den enkelte stønads-mottaker. Departementet mener at stønadsmottakernes rettssikkerhet tilsier at forvaltningslovens bestemmelser om begrunnelse og klage bør gjelde fullt ut for alle vedtak etter forskriften.

Etter pengereglementet er det ikke i dag klageadgang på avgjørelser som går ut på trekk i stønad ved fravær, avsluttet utbetaling ved flytting fra asylmottak og nedjustering av satser ved endelig avslag i utlendingssak. For øvrige avgjørelser om stønad er det i dag klageadgang. Departementets forslag innebærer at forvaltningslovens bestemmelser om klage skal gjelde fullt ut ved alle vedtak om stønad, også de vedtakene som ikke kan påklages i dag.

Departementet ser at en utvidet klageadgang sammenlignet med dagens praksis kan føre til en viss økning i antall klager. Departementet mener likevel at stønadsmottakernes rettssikkerhet tilsier at forvaltningslovens bestemmelser om klager skal gjelde for alle vedtak om stønad etter bestemmelsen.

Departementet ser imidlertid behov for å gjøre unntak fra forvaltningslovens regler om klageinstans, jf. forvaltningsloven § 28 fjerde ledd. Ved at vedtak om stønad etter forskriften her vil bli fattet av Utlendingsdirektoratets regionkontor i første instans, foreslår departementet at en annen avdeling i Utlendingsdirektoratet enn den som regionkontorene er en del av, skal være klageinstans. Denne løsningen vil innebære et unntak fra forvaltningslovens krav om at klageinstansen skal være det «forvaltningsorgan [...] som er nærmest overordnet det forvaltningsorgan som har truffet vedtaket (underinstansen)», jf. forvaltningsloven § 28 første ledd. Utlendingsdirektoratets regionkontorer og en annen avdeling anses for å være ett og samme organ og oppfyller dermed ikke kravet om to forskjellige (overordnet og underordnet) forvaltningsorganer som skal være første- og klageinstans.

Departementet anser imidlertid at vedtakenes innhold (beskjedne beløp i et midlertidig tidsrom, hovedsakelig kurante skjønnsvurderinger mv.) og det faktum at Utlendingsdirektoratets regionkontorer og en avdeling i Utlendingsdirektoratet sentralt som regionkontorene ikke er en del av, opererer relativt uavhengig av hverandre i det daglige, og at de heller ikke er samlokalisert, men er plassert i forskjellige byer rundt om i Norge, gjør det forsvarlig med en slik klageordning i disse sakene. Departementet viser også til at Lovavdelingen i tolkningsuttalelse JDLOV-2006-4959 har vurdert at en internklageordning kan godtas med hjemmel i forvaltningsloven § 28 fjerde ledd, så lenge det sikres en tilstrekkelig uavhengig saksbehandling i de to leddene i den ytre utlendingsforvaltningen.

Av hensyn til forestående og eventuelle fremtidige organisasjonsendringer, er det imidlertid uhensiktsmessig å spesifisere navn på en avdeling eller enhet hos Utlendingsdirektoratet som skal ha oppgaven. Departementet foreslår derfor at det i forskriften fremgår at det er Utlendingsdirektoratets direktør som er klageinstans, men der direktøren kan gi denne myndigheten videre i direktoratet.

7 Økonomiske og administrative konsekvenser

Departementets forslag innebærer i det alt vesentlige en videreføring av dagens praksis og vil derfor heller ikke ha økonomiske eller administrative konsekvenser av betydning.

Forslaget legger opp til en noe strengere praktisering av forvaltningslovens bestemmelser om klage enn hva Utlendingsdirektoratet har praktisert frem til i dag. De fleste vedtakene som tidligere ikke kunne påklages, gjaldt kurante vedtak om blant annet avsluttet utbetaling og nedjustering av satsen ved endelig avslag. Dette er beslutninger som i liten grad er basert på skjønnsmessige kriterier. Departementet vurderer at klageomfanget kan øke noe med forslaget her, men at en eventuell økt ressursbruk til behandling av klager kan håndteres innenfor dagens rammer. Videre antas innføringen av det nye saksbehandlingssystemet MOT (se punkt 3.7) å forenkle saksbehandlingen hos Utlendingsdirektoratet, og dermed redusere behovet for ressurser.

Når det gjelder forslaget om at forvaltningslovens krav om begrunnelse skal gjelde alle vedtak etter forskriften, vurderer departementet at handlingsrommet i forvaltningsloven § 24 annet ledd ivaretar hensynet til effektiv saksbehandling og forsvarlig ressursbruk.

Departementets forslag legger ikke opp til å endre dagens nivå på satsene for stønad, og forslaget vil dermed ikke medføre endringer i bevilgningsbehovet på kap. 490, post 70. Nivået på satsene vil fastsettes årlig gjennom Stortingets budsjettvedtak, som i dag.

Eventuelle merutgifter som følge av forslaget vil dekkes innenfor Justis- og beredskapsdepartementets gjeldende budsjettammer.

8 Forslag til endringer i utlendingsloven og forslag til ny forskrift

8.1 Lov om endringer i utlendingsloven (stønad til beboere i asylmottak)

I

I lov 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her skal § 95 lyde:

§ 95 *Innkvartering ved søknad om beskyttelse*

En utlending som søker beskyttelse, skal gis tilbud om innkvartering. En utlending som har fått avslag på søknad om beskyttelse, kan gis tilbud om innkvartering i påvente av utreise.

Kongen kan gi forskrift om innkvarteringsordninger, herunder bestemmelser om tildeling og bortfall av botilbud *og stønad til beboere i asylmottak*.

Forvaltningsloven §§ 24 og 25 om begrunnelse og §§ 28 til 34 om klage gjelder ikke for utlendingsmyndighetenes vedtak om tildeling av botilbud og overføring til nytt innkvarteringssted. Forvaltningsloven §§ 28 til 34 om klage gjelder ikke for utlendingsmyndighetenes vedtak om kommunebosetting og bortfall av botilbud.

II

Loven trer i kraft fra den tiden Kongen bestemmer.

8.2 Forslag til ny forskrift om stønad til beboere i asylmottak

§ 1 *Formål*

Stønaden skal, sammen med innkvarteringstilbudet for øvrig, dekke de grunnleggende behovene en beboer i asylmottak har. Stønaden skal bidra til å gi beboeren en forsvarlig levestandard i en særskilt livssituasjon under oppholdet i asylmottaket.

Stønad skal bare utbetales dersom beboeren ikke har mulighet til å dekke sine grunnleggende behov gjennom lønnsinntekter, annen inntekt eller formue.

§ 2 *Hvem som har rett til stønad*

Den som er registrert som beboer i et asylmottak etter utlendingsloven § 95, og som har sitt daglige opphold i asylmottaket, har rett til stønad.

Blir en søknad om beskyttelse behandlet etter 48-timersprosedyren, der Utlendingsdirektoratet fatter vedtak og tar stilling til eventuell begjæring om utsatt iverksettelse innen 48 timer etter registrering av asylsøknad, har personen ikke rett til stønad.

En person som ikke har sitt daglige opphold i et asylmottak, men som midlertidig oppholder seg på sykehus, godkjent opptreningsinstitusjon, krisesenter eller fengsel, og ikke mottar ytelser ved det midlertidige oppholdsstedet, har rett til stønad etter første ledd dersom Utlendingsdirektoratet godkjenner fraværet fra asylmottaket.

§ 3 *Definisjoner*

I forskriften menes med

- a. asylmottak: den innkvarteringen etter utlendingsloven § 95 som blir tilbudt en utlending som har søkt om beskyttelse
- b. enslig mindreårig: person under 18 år som søker om beskyttelse, og som ikke har foreldre eller andre med foreldreansvar i Norge
- c. familie: ektepar og samboere, med eller uten barn under 18 år, og enslige forsørgerne med barn under 18 år
- d. enslig forsørger: en forelder eller annen voksen som bor alene med barn under 18 år
- e. beboer med endelig avslag: beboer som har oversittet utreisefristen i et negativt vedtak fra Utlendingsnemnda eller et negativt vedtak fra Utlendingsdirektoratet som ikke er påklaget innen klagefristen
- f. lønnsinntekt: lønnsinntekt, lønn for kursdeltagelse eller omsorgslønn, dagpenger, uføretrygd og tilbakebetalt skatt, som en person eller familie mottar, fratrukket skatt og betalt fagforeningskontingent
- g. annen inntekt: kapitalinntekt, barnetrygd, kontantstøtte, fødselspenger, engangsstønad ved fødsel eller annen trygd eller stønad, forsørgerfradrag, underholdsbidrag og bidragsforskudd
- h. formue: midler eller realiserbare eiendeler som overskrider tre ganger basisstønad, unntatt eiendeler med affeksjonsverdi eller til personlig bruk og voldsoffererstatning.

§ 4 *Stønadsreduksjon på grunn av inntekt og formue*

Stønaden skal reduseres krone for krone med beboerens lønnsinntekt, annen inntekt eller formue. Ved beregningen av reduksjonen trekkes det likevel et fribeløp på minst 1 000 kr eller 30 prosent fra lønnsinntekt og engangsstønad ved fødsel etter folketrygdloven § 14-17.

Mottar den stønadsberettigede barnetrygd etter barnetrygdloven § 4, reduseres stønaden for barnet krone for krone fra første utbetaling etter at retten til barnetrygd inntreffer.

§ 5 *Beboerens opplysningsplikt*

Beboeren skal gi Utlendingsdirektoratet opplysninger av betydning for utbetalingen av stønad og skal signere en egenerklæring om inntekts- og formuesforhold før stønaden utbetales.

Beboeren skal rapportere om endringer som kan få betydning for utbetalingen av stønad.

Utlendingsdirektoratet kan når som helst kontrollere opplysningene om beboerens inntekt og formue og be beboeren legge frem kontoutskrifter, skatteattester eller annen dokumentasjon av betydning for stønadsvedtaket og utbetalingen.

En beboer som ikke signerer egenerklæringen eller ikke legger frem etterspurt dokumentasjon, skal nektes stønad.

§ 6 *Beregningen av basisstønaden*

Justis- og beredskapsdepartementet fastsetter hvert år satsene i tråd med Stortingets budsjettvedtak som skal dekke nødvendige utgifter til livsopphold.

Satsene for basisstønaden fastsettes på grunnlag av typen asylmottak beboeren er innkvartert i, om asylmottaket har kantine eller selvhushold, beboerens alder, familiesammensetningen beboeren inngår i, beboerens forsørgelsesbyrde og hvilken fase av asylprosessen beboeren er i.

En beboers basisstønad beregnes ut fra opplysningene som er registrert i Utlendingsdirektoratets saksbehandlingssystem.

En beboer over 18 år med endelig avslag får en redusert basisstønad fra og med den første utbetalingen etter utreisefristen.

En beboer som gjennomfører straff eller varetekt, og som mottar dagpenger i fengsel etter straffegjennomføringsloven § 19, har ikke rett til stønad etter paragrafen her.

§ 7 Tilleggsstønad uten søknad

Uten forutgående søknad skal det gis tilleggsstønad som dekker

- a. utgifter til egenandeler og transport i forbindelse med nødvendig helsehjelp til beboere på ankomstsenter eller transittmottak som har helsepersonell
- b. utgifter til egenandeler til psykolog eller psykiater etter henvisning fra lege, inkludert medisiner og fysioterapi når det er en del av behandlingen
- c. engangsstønad etter årlig fastsatte satser til kjøp av utstyr ved første oppstart i barnehage og ved første oppstart i ordinært grunnskoletilbud etter opplæringslova
- d. utgifter til månedskort til beboere i integreringsmottak som deltar på integreringsrettede tiltak.

Beboere over 18 år med endelig avslag kan ikke motta tilleggsstønad som nevnt i første ledd.

§ 8 Tilleggsstønad etter søknad

En beboer kan søke om tilleggsstønad til dekning av nødvendige utgifter som ikke dekkes av basisstønaden eller andre offentlige stønader. Det gis bare tilleggsstønad dersom rettigheter etter folketrygdloven er utnyttet fullt ut, herunder frikort etter folketrygdloven § 5-3.

Som nødvendige utgifter regnes

- a. utgifter til å skaffe identitetsdokumenter for personer med begrenset oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 38 femte ledd
- b. reiseutgifter
- c. utgifter til ekstra klær og utstyr som ikke kan gis som naturalytelse
- d. gjenanskaffelse av personlige eiendeler som beboeren har tapt, med opp til kr 10 000
- e. utgifter til gravferd for nære familiemedlemmer i Norge og utgifter til å sende urnen til avdødes hjemsted, dersom den skal sendes, alternativt kisten med samme beløp
- f. utgifter for å ivareta en beboers liv og helse, og utstyr eller behandling som er nødvendig for å sikre beboerens grunnleggende behov, forutsatt at beboeren selv dekker utgifter inntil en beløpsgrense på kr 2 000 per år for enslige, også enslige forsørgere, og kr 3 000 per år samlet for ektefeller eller samboere med eller uten barn
- g. en engangsstønad tilsvarende satsene som Statens lånekasse for utdanning gir etter forskrift om utdanningsstøtte, til individuelt utstyr til en beboer i videregående opplæring etter opplæringslova § 3-1 siste ledd, som ikke har slik rett til utdanningsstøtte

- h. månedlig støtte til læremidler ved utdanning på høyskole eller universitet som tilsvarende satsen for stønad til læremidler for enslig mor eller far etter folketrygdloven § 15-11.

Tilleggsstønad etter annet ledd kan gis som engangsbeløp eller som løpende utbetalinger.

Beboere over 18 år med endelig avslag kan bare søke om tilleggsstønad etter annet ledd bokstav d, e og f.

For beboere over 18 år med endelig avslag og beboere i ankomstsenter og transittmottak gjelder ikke beløpsgrensen i annet ledd bokstav f.

§ 9 *Forskudd på stønad etter søknad*

En beboer kan søke om forskudd på stønad etter § 6 til dekning av

- a. reiseutgifter for å flytte til asylmottaket
- b. sengetøy og kjøkkenutstyr
- c. barnetrygd frem til Arbeids- og velferdsdirektoratet har ferdigbehandlet søknad om barnetrygd
- d. andre utgifter dersom særlig tungtveiende grunner tilsier det.

Utbetales basisstønaden på forskudd, reduseres den fremtidige basisstønaden til forskuddet er tilbakebetalt. Utbetales barnetrygd på forskudd, skal beboeren tilbakebetale det forskutterte beløpet til Utlendingsdirektoratet.

Beboere over 18 år med endelig avslag kan ikke søke om forskudd som nevnt i første og annet ledd.

§ 10 *Husleie*

En beboer over 18 år skal betale husleie for innkvarteringen dersom beboeren har inntektsgivende arbeid, arbeidsforholdet har vart i mer enn én måned og inntekten overstiger basisstønaden etter § 6.

Husleien skal betales fra og med den andre måneden beboeren har inntekt til og med måneden for siste lønnsutbetaling. Husleien er 40 prosent av netto lønnsinntekt, minus beboerens eller, dersom beboeren har familie, familiens beregnede basisstønad. Husleien skal ikke overstige 70 prosent av beboerens eller, dersom beboeren har familie, familiens basisstønad.

§ 11 *Tilbakebetaling av stønad*

Utlendingsdirektoratet kan kreve stønad tilbakebetalt helt eller delvis dersom en beboer har fått utbetalt stønad fordi beboeren eller noen som har handlet på beboerens vegne, forsettlig eller grovt uaktsomt har gitt uriktige opplysninger eller har fortiet forhold av vesentlig betydning for stønadsberegningen og utbetalingen.

§ 12 *Trekk i stønaden*

Har en beboer ikke avtalt fravær fra obligatoriske tiltak eller bryter gjeldende husordensregler, kan Utlendingsdirektoratet trekke beboeren i stønad med inntil kr 100 per brudd. Er beboeren enslig mindreårig uten følgeperson, kan Utlendingsdirektoratet bare trekke beboeren i stønad med inntil kr 50 per brudd.

Dersom en beboer utfører skadeverk på asylmottakets eiendom, kan Utlendingsdirektoratet trekke beboeren i stønad til kostnadene som følge av skadeverket er tilbakebetalt. Blir nøkler borte for beboeren, kan Utlendingsdirektoratet trekke beboeren i stønad til kostnadene med å erstatte nøkkelen er tilbakebetalt.

Utlendingsdirektoratet kan trekke en beboer i stønad for dekning av Utlendingsdirektoratets utestående krav etter § 11.

Utlendingsdirektoratet kan ikke fastsette et større trekk i stønaden enn at beboeren vil få dekket sine grunnleggende behov etter at trekket er gjennomført.

§ 13 *Vedtaksmyndighet og klageadgang*

Justis- og beredskapsdepartementet har delegert til Utlendingsdirektoratet å forvalte stønadsordningen og fatte vedtak etter forskriften.

Vedtak etter forskriften fattes av Utlendingsdirektoratets regionkontor. Vedtak kan påklages til Utlendingsdirektoratets direktør, som kan gi denne myndigheten videre i Utlendingsdirektoratet.

§ 14 *Ikrafttredelse*

Forskriften trer i kraft fra den tiden Kongen bestemmer.